

Konflikt och dialog

Elin Ångman
Föreläsning via Skype för MER-kommunerna
2020-02-06

1

• **Mälaren – en sjö för miljoner** För att underlätta och stötta det komplexa arbetet med vattenfrågor har Mälarens vattenvårdsförbund det åtgärdsinriktade projektet Mälaren – en sjö för miljoner (MER).

• *Webbinarium*

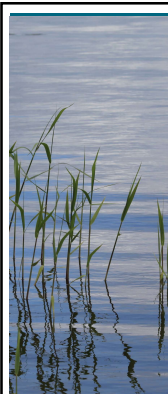
6/2 Konfliktshantering

26/3 LÅP Fyrisån

19/5 Klimatåtgärder & vattenvårdande åtgärder, synergier

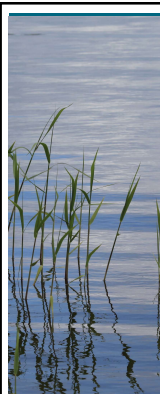
2

- Politiker”träff” fredag 24 april
- Se nya sidan vattenplanering.se om strategisk kommunal vattenplanering

3

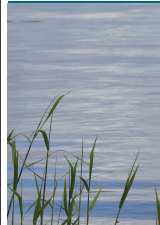

Upplägg

- Vad är konflikt?
- Konstruktiva och destruktiva konflikter
- Vad är dialog?
- Hur kan man förebygga och hantera konflikter?

4

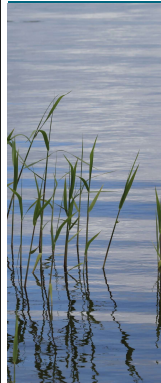

Min bakgrund

- Arbetat i 12 år på avdelning för miljökommunikation, SLU
- Forskning och undervisning
- Intresseområden konflikt, konflikthantering, samverkan, lokalt deltagande i beslutsfattande, känslor inom naturresurshandling

5

Vi vill ju träffas och lyssna!

- Demokrati: De som i någon mening har intressen i de frågor och resurser som berörs har inflytande över hur resursen ska förvaltas.
- Planeringen blir mera funktionell genom att (alla/flera) olika former av perspektiv och kunskap på frågor och problem som dyker upp tas tillvara.

6

Vad är en konflikt?

- Tänk på en konflikt du varit i – vad kännetecknar denna?

7

- Ledsen
- Trött
- Polariserat
- Rädsla
- Uppgiven
- Arg/sur
- Ångest
- Undviker
- Olika ståndpunkter
- Frustration
- Energitjuv
- Rädsla
- Förvirring
- Stress
- Explosion

8

Vattenledning skapar konflikt utanför Köping

UPPDATERAD 26 MAJ 2018 PUBLICERAD 26 MAJ 2018

Vid Norra Mälarstrand i Köping har det blossat upp en konflikt gällande vatten- och avloppsledning. Kommunen vill anlägga pumpar och nödutsläpp bland annat vid Lilla Sandviken och de oroar de boende.

– Beslutet kan bli en ekonomisk katastrof för många fastighetsägare, säger Robert Kottar, boende tillika ordförande.

Nytt naturreservat väcker ilska

Omyndigförklarade och berövade äganderätten. Markägarna vid Garnsviken känner sig överkörda av Sigtuna kommun, som vill skydda det känsliga djur- och växtlivet.

9

Insändare: Genant att "miljömuppar" ges dubbelt så mycket inflytande som markägare i jaktfrågor

Redan förut hade alltså miljömuppar och ekoturismföreträdare varsin plats, men det var tydligen inte nog utan Miljöpartiet vill att miljöföreträdarna ska ha två platser gentemot

Kommunen kan ändra avverkningsbeslut

FLEN Efter förra måndagens informationsmöte gällande Brogetorpsskogen och angreppet från granbarkborren tar kommunen ett steg tillbaka gällande sitt avverkningsbeslut.

Baserat på det som framkom under kvällen så behöver jag resonera internt en vända till samt kolla upp en del fakta och förutsättningar som skulle kunna påverka beslutet. Det var betydelsefullt att få inhämta mötesdeltagarnas synpunkter.

10

- Konflikt är intressemotsättning?
- Konflikt är avståndstagande?
- Konflikt är ointresse för den andre?

11

- Konflikt är intressemotsättning? Inte alltid! Och intressemotsättning är inte alltid konflikt!
- Konflikt är inte avståndstagande!
- Konflikt är inte ointresse för den andre!

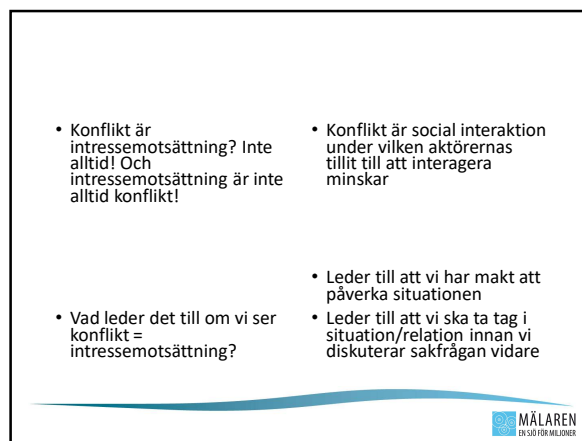
(Se Hallgren & Ljung, 2005)

12

13

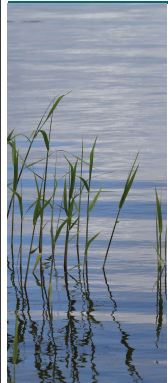
14

15

16

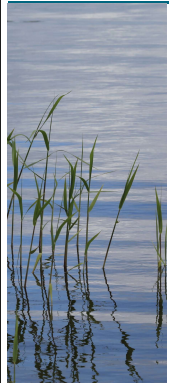

Samverkan som det skulle kunna vara (och ibland är)

- Människor med olika kunskap och värdegrund möts och utbyter tankar om problem, förutsättningar och möjligheter
- Möten arrangeras innan definitiva beslut är fattade
- När oenighet om mål, värden och kunskapsunderlag uppstår så hanteras det med dialog

17

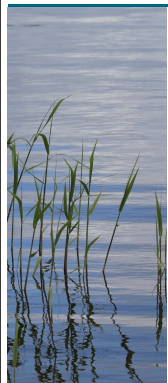

Dialog

- Grekiskt ord: dialogos = genom ord (samtal)
- INTE ett ord för två parter!
- En särskild kvalitet hos samtal: Förståelseinriktade, ta varandras perspektiv

18

Debatt

- Polarisera
- En av parterna kan vinna, det gäller att förgöra den andre parten(s argument)

19

- **Dialog** - samtal som kännetecknas av att de samtalande är *inriktade på att förstå* varandras synsätt och utgångspunkter, snarare än att övertyga, övertala eller enas.
- **Dialogkompetens** - dels kompetensen att initiera och leda dialogprocesser, dels dialogdeltagarnas förmåga att använda sig av möjligheterna som erbjuds i en dialogprocess.

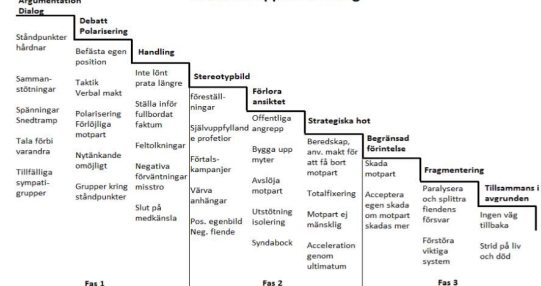
20

Tecken på dialog i den ideala bemärkelsen

- Situationer där en deltagare (A) presenterar ett perspektiv som en annan aktör (B) undersöker, till exempel genom att ställa öppna och uppriktiga frågor och där B visar att hon har förstått vad A menar och varför perspektivet är viktigt för A, även om hon, B, inte håller med, samt där A visar att hon har förstått att B förstår.
- Situationer där en aktör (A) visar att hon har en uppriktig ambition att förstå en annan aktörs (B) perspektiv, och där B visar att hon uppfattar As ambition att förstå som uppriktig.
- Situationer där aktörer visar att de är överens med andra aktörer om VAD det är man pratar om och HUR man pratar om det, även om man har olika uppfattningar om det man pratar om
- Situationer där aktörer är oeniga om VAD man pratar om och HUR man pratar om det och visar att de förstår att de är oeniga om samtalsformen och visar att de har uppriktiga ambitioner att bli överens om en samtalsform

21

Konflikttrappans nio steg

- Glasl, F (1999:84-85)

22

Exempel

- En person ska avverka. Grannar. Hälsar på varandra. Får reda på när någon märker träden! (Snedtramp)
- Går inte och pratar med grannen som ska avverka, utan annan och får höra rykten från historien (börjar bli grupperingar)
- Kollar upp fakta, lär sig av Greenpeace (omvärlden/kontexten/perspektiv) Negativa förväntningar
- Sätter upp lappar lokalt (förtalskampanjer) Markägaren samlar sitt gäng
- Total fixering och engagemang från båda sidor.
- Psykisk sjukdom

23

Individ, Relation, System

- Med hjälp av dessa tre begrepp kan vi ställa fruktbara frågor inför en konflikt:
- Hur bidrar individnivån, d.v.s. de berörda parternas personligheter och livssituationer?
- Hur bidrar relationsnivån, d.v.s. vilka är de blockerade önskemålen, vad har hänt i relationen mellan parterna?
- Hur bidrar systemnivån, d.v.s. vilka egenskaper i organisationen har möjliggjort att konflikten kunnat uppkomma och fortgå?

Jordan, Tomas, 2013

24

Individ, Relation, System

Vi kan också gå vidare till att ställa frågor kring hanteringen av konflikten:

- Vad behöver göras på individnivå, d.v.s. behöver vi föra samtal med någon enskild person eller överväga åtgärder för att lösa ett invidrelaterat problem?
- Vad behöver göras på relationsnivå, d.v.s. behöver vi reda ut olösta frågor eller klara ut illa fungerande relationer?
- Vad behöver göras på systemnivå, d.v.s. finns det behov av att reda ut arbetsorganisationen eller arbeta med allmänna normer och förhållningssätt?

MÅLAREN
EN SÖ FÖR MÅLÖNER

25

- Konflikt är social interaktion under vilken aktörernas tillit till att interagera minskar
- Leder till att vi måste fokusera på att förbättra tilliten. Hur får vi parterna att våga prata och lyssna?

MÅLAREN
EN SÖ FÖR MÅLÖNER

26

Fyra tänkbara fall vid frågor som man kan tycka olika om

- A och B är eniga.
- A och B är oeniga och är i konflikt. Energi läggs på att visa att den andre har fel, snarare än att undersöka hur det förhåller sig.
- A och B är oeniga, men B säger att hen ändrar sig fast att hen inte har gjort det. Falsk konsensus.
- A och B är oeniga och fortsätter vara det och upptäcker varför. Här lär vi oss mer, och det gemensamma, uppriktiga undersökandet av frågan leder kanske till att man hittar en hållbar lösning.

Blanda inte ihop 2 och 3 med 4! Det finns en risk att vi så gärna vill vara eniga att vi går från 4 till 3, vilket bör undvikas.

MÅLAREN
EN SÖ FÖR MÅLÖNER

27

Behov som ofta är teman i konflikter

- Kunna känna förtroende för andra människor
- Kunna känna att man blir respekterad
- Kunna känna att det finns rättvisa
- Bli sedd och bekräftad som en värdefull/kompetent person
- Känna samhörighet
- Ha känsla av sammanhang, begriplighet, klarhet om förutsättningar
- Ha frihet att bestämma över egen tillvaro
- Ha trygghet (t.ex. ekonomisk)
- Ha möjlighet att få stimulans och utvecklas
- Kunna skydda andra från skada
- Kunna känna att det man gör är meningsfullt/har god kvalitet
- Kunna känna självrespekt

MÅLAREN
EN SÖ FÖR MÅLÖNER

28

Konkreta verktyg i processen/mötet

- Se till att alla får utrymme
- Alla måste ges utrymme att uttrycka sig
- Alla måste ges utrymme att lyssna
- Artefakt – dvs dokumentation
- Stanna upp! Reflektera, skriv ner, använd verktyg
- Utrymme för reflektion med kollegor
- Mandat
- (Se ex Hallgren & Ljung)

29

Tillträde/Respekt/Inflytande

Genuin delaktighet:

- Tillträde (access): information, utbildning, jag vet tillräckligt så jag ej behöver vara reaktionär, tidpunkt, inbjudan
- Respekt (standing): allas perspektiv tas tillvara, aktivt lyssnande, artighet, tydligt vad som förväntas av mig, möblering, feedback
- Inflytande (influence): INTE att jag fått min vilja fram (men det kan jag ha fått). Mina idéer har behandlats respektfullt. Jag VET hur beslutsfattandet gått till, jag litar på processen

30

Förslag på fortsättning/fördjupning?

elin.angman@lansstyrelsen.se

31

Litteratur

- Miljökommunikation : aktörssamverkan och processledning av Lars Hallgren, Magnus Ljung
- Confronting conflict. Friedrich Glasl
- Tomas Jordan, se <https://socav.gu.se/samverkan/arbetsplatskonflikt>

32